

NORGES HØYESTERETT

Den 30. juni 2011 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av justitiarius Schei og dommerne Stabel og Bårdsen i

HR-2011-01332-U, (sak nr. 2011/749), sivil sak, anke over kjennelse:

TUI Fly Nordic AB (advokat Nils Ole Bay)

mot

A (advokat Jon Gisle)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmålet om hva som er rett verneting i en internasjonal tvist om erstatning i ansettelsesforhold.
- (2) A reiste 22. april 2010 søksmål mot TUI Fly Nordic AB, ved stevning inngitt til Øvre Romerike tingrett. A er dansk statsborger, for tiden bosatt i Danmark, og har tidligere arbeidet for TUI Fly Nordic (tidligere Britannia Airways AB). Dette er et svensk selskap, med filial på Gardermoen. A var ansatt som pilot. I 2005 fikk han inndratt sitt operative og medisinske flysertifikat på grunn av ryggproblemer. Han ble deretter, på dette grunnlag, sagt opp fra sin stilling.
- (3) I samsvar med kollektivavtale hadde arbeidsgiveren på vegne av sine piloter tegnet forsikring mot tap av flysertifikat. As krav knytter seg til denne forsikringen.
- (4) I sitt tilsvarende til Øvre Romerike tingrett nedla TUI Fly Nordic påstand om at saken måtte bli å avvise på grunn av feil verneting. Øvre Romerike tingrett avsa 22. desember 2010 kjennelse med slik slutning:

”1. Begjæring om avvisning av sak nr. 10-069010TVI-OVRO tas ikke til følge.

2. Behandlingen av saksomkostningskravet utstår til den avgjørelse som avslutter saken.”

- (5) TUI Fly Nordic anket til Eidsivating lagmannsrett, som 4. mars 2011 avsa kjennelse med slik slutning:

”1. Saken fremmes.

2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.”

- (6) *TUI Fly Nordic* har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovtolkningen, og det er i korte trekk anført:
- (7) Lagmannsretten har tolket Luganokonvensjonen 2007 artikkel 19 nr. 2 bokstav a uriktig. Det må legges større vekt på formålsbetraktningene bak unntaksbestemmelsen. Det er vist til EU-domstolens avgjørelser C-383/95 Rutten og C-37/00 Weber. A kan ikke sies å ”til vanlig ha utført sitt arbeid” på Gardermoen. EU-domstolens avgjørelse C-29/10 Koelzsch er ikke relevant.
- (8) TUI Fly Nordic har lagt ned slik påstand:

”1.Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

2. TUI Fly Nordic AB tilkjennes sakens omkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett.”

- (9) A har tatt til motmæle, og har i det vesentlige anført:
- (10) Lagmannsretten har lagt en korrekt rettslig og faktisk vurdering av vilkårene i Luganokonvensjonen artikkel 19 nr. 2 bokstav a til grunn for sin avgjørelse. Regelens formål er å beskytte den svakere part, ved hjelp av regler som er gunstigere for denne parts interesser enn de alminnelige kompetanseregler. Hensynet til arbeidstakeren ivaretas ved å gi ham en valgtrett i forhold til vernetinget. A må selv få bestemme hvor han mener det er gunstigst å anlegge søksmål.
- (11) Videre anfører A at han til vanlig utførte sitt arbeid ved Oslo Lufthavn Gardermoen. Luganokonvensjonen artikkel 19 nr. 2 bokstav b kommer ikke til anvendelse. EU-domstolens nylig avsagte dom C-29/10 Koelzsch gir anvisning på en vid fortolkning av den parallelle lovvalgsbestemmelsen i Romakonvensjonen artikkel 6 nr. 2. Saken er relevant selv om den direkte dreier seg om lovvalgsspørsmålet i et ansettelsesforhold. Subsidiært anføres at Luganokonvensjonen artikkel 5 nr. 5 om filialverneting også hjemler verneting i Norge.
- (12) A har lagt ned slik påstand:

”1. Saken fremmes.

2. A tilkjennes sakskostnader for behandlingen av avvisningsspørsmålet for lagmannsretten og Høyesterett.”

- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at saken gjelder en videre anke, og utvalget kan etter tvisteloven § 30-6 bare prøve lagmannsrettens saksbehandling og den generelle rettslige forståelsen av en skreven rettsregel – her Luganokonvensjonen artikkel 19 – som er lagt til grunn.
- (14) Lagmannsretten begrunner sin anvendelse av Luganokonvensjonen artikkel 19 slik:

”Den relevante bestemmelsen er da Luganokonvensjonens artikkel 19 som lyder slik:

En arbeidsgiver med bosted i en konvensjonsstat kan saksøkes:

1. ved domstolene i bostedstaten eller
2. i en annen konvensjonsstat:
 - a) ved domstolene for det sted hvor arbeidstakeren til vanlig utfører sitt arbeid, eller ved domstolene for det siste sted han gjorde det, eller
 - b) dersom arbeidstakeren til vanlig ikke utfører eller har utført sitt arbeid i et bestemt land, ved domstolene for det sted hvor virksomheten som ansatte arbeidstakeren, ligger eller har ligget.

Lagmannsretten finner det ikke tvilsomt at TUIs "bosted" ligger i Stockholm, slik at verneting etter artikkel 19 nr. 1 er Sverige. Selv om TUI har et norskregistrert utenlandsk foretak på Gardermoen som er registrert i arbeidstaker-arbeidsgiverregisteret under NAV og har vært medlem av NHO og – i alle fall for kabinansattes vedkommende – har ført tarifforhandlinger i Norge, finner lagmannsretten at A må anses ansatt av det svenske hovedkontoret. Filialbestemmelsen i Luganokonvensjonen artikkel 5 nr. 5 er ikke anvendelig.

Spørsmålet blir da om Gardermoen, hvor A var stasjonert, kan anses som det sted der A til vanlig utførte sitt arbeid, slik at artikkel 19 nr. 2 bokstav a får anvendelse, og sak kan reises i Norge. Øvre Romerike tingrett er da rett verneting etter intern rett. Dersom A ikke kan anses for til vanlig å ha utført sitt arbeid i ett bestemt land, må han reise sak i Sverige hvor TUIs hovedkontor ligger, jf. artikkel 19 nr. 2 bokstav b.

Luganokonvensjonen 2007 forutsetter at konvensjonsstatene skal tilstrebe en lik forståelse av og praksis etter konvensjonen. Dette gjaldt også den tidligere Luganokonvensjonen fra 1988 og Brusselkonvensjonen forut for den. Begge har bestemmelser av tilsvarende art som artikkel 19, Brusselkonvensjonen først fra 1982. På denne bakgrunn kan avgjørelser fra ulike land omkring ulike konvensjoner være av interesse. A har vist til EU-domstolens avgjørelser C-37/00 Weber og C-383/95 Rutten som gjelder Brusselkonvensjonen. I begge saker er det tale om virksomhet i flere land. Det er lagt vekt på hvor arbeidstaker faktisk oppfyller sine forpliktelser overfor arbeidsgiver, og hva som er midtpunkt for ervervsutøvelsen.

A har også vist til Ketilbjørn Hertz' kommentar til Brusselkonvensjonen hvor Hertz legger til grunn at en flyver eller et besetningsmedlem har midtpunkt for ervervsutøvelsen på den flyplassen hvor han i alminnelighet vender tilbake etter hver tur. Videre har A vist til en dom av 21. mars 2005 fra Tribunal du Travail de Charleroi i Belgia med utgangspunkt i Brusselkonvensjonen som gir støtte for at en arbeidstaker må kunne velge å reise sak på stasjoningsstedet. Stasjoningsstedet ble her ansett som midtpunkt for arbeidsaktivitetene for flygende personell. Tilknytningen til stasjoningsstedet synes imidlertid å ha vært noe sterkere i den belgiske dommen enn i vår sak, blant annet fordi arbeidstakeren hadde flere oppgaver på bakken.

A var stasjonert på Gardermoen. I stevningen er det opplyst at han bare hadde ID-kort til Gardermoen hvor han sjekket inn og ut, at han på Gardermoen utførte nødvendig arbeid på bakken, som å skrive ut flyverplaner, sjekke væropplysninger, ta nødvendige telefoner i forbindelse med jobben m m, at crewrommet på Gardermoen var det sted han vendte tilbake til, og at hans dietter ble beregnet med Gardermoen som utgangspunkt. Arbeidsgiver sørget for transport ved turer som startet fra andre lufthavner. Selv om dette ikke synes å være gjennomført konsekvent, finner lagmannsretten å måtte legge til grunn at A i det alt vesentlige hadde Gardermoen som innsjekkings- og utsjekkingssted, og dermed som midtpunkt for sin ervervsvirksomhet. Dette må gjelde selv om han som flyver

på utenlandske destinasjoner må ha tilbrakt mesteparten av arbeidstiden utenfor Norges grenser.

Hensynet bak regelen i artikkel 19 nr. 2 bokstav a må være at en arbeidstaker, presumptivt den svake part, skal kunne saksøke sin arbeidsgiver der arbeidstakeren har eller har hatt sin største arbeidsmessige tilknytning. Dette kan i mange tilfeller være det rimeligste, det enkleste og det billigste alternativet. Dette er ikke helt treffende i vår sak, hvor arbeidstakeren har vært ute av jobben siden 2006 og bor fast i Danmark. Det innebærer neppe større belastning for ham i dag å saksøke TUI i Sverige, enn å reise sak i Norge.

Lagmannsretten er uansett, men under tvil, kommet til at den løsningen som fremgår av Hertz' kommentar til Brusselkonvensjonen, og som den belgiske dommen er basert på, også bør legges til grunn i As tilfelle. Slik artikkel 19 er utformet, gjelder nr. 2 bokstav a både der arbeidsforholdet består, og der arbeidsforholdet er avsluttet. Det må da også gjelde i et tilfelle som her, selv om arbeidsforholdet for lengst er opphørt. As tilknytning til Gardermoen var vesentlig større enn til noen utenlandsk lufthavn, jf. foran. Forhold som at ansettelsesavtalen reguleres av svensk rett, TUI kunne ha omgjort stasjoneringen, A gjennomførte de fleste kurs i Sverige, flyene han fløy ikke var norskregistrert, og lønn ble utbetalt i svenske kroner, endrer ikke dette. Lagmannsretten finner heller ikke å kunne legge vekt på den danske avgjørelsen om avvísning av As saksanlegg (som forsikrings sak), hvor det ble uttalt som et obiter dictum at sak måtte anlegges ved TUIs verneing, altså i Sverige, fordi A arbeidet på fly som utførte internasjonale flyvninger.”

- (15) Ankeutvalgets kompetanse er som nevnt begrenset etter tvisteloven § 30-6. Det innebærer at utvalget ikke kan prøve lagmannsrettens bevisbedømmelse, kun den generelle rettslige forståelsen av Luganokonvensjonen artikkel 19. Høyesteretts ankeutvalg er enig i den generelle lovforståelsen lagmannsretten her har lagt til grunn.
- (16) Ankeutvalget legger til at lagmannsrettens generelle lovforståelse har støtte også i EU-domstolens storkammeravgjørelse av 15. mars 2011 i sak C-29/10 Koelzsch. Avgjørelsen gjelder tolkingen av Romakonvensjonen artikkel 6 om lovvalg. Men det fremgår klart av avgjørelsen, særlig avsnittene 8, 9, 33 og 41, at det er sett hen til jurisdiksjonsreglene i Brusselkonvensjonen – som på de relevante punkter er parallelle til reglene i Luganokonvensjonen. Hensynet til å beskytte arbeidstakeren fremheves i avsnitt 42. Det fremheves i artikkel 45 at

”the criterion of the country in which the work is habitually carried out must be given a broad interpretation and be understood as referring to the place in which or from which the employee actually carries out his working activities and, in absence of a centre of activities, to the place where he carries out the majority of his activities.”

- (17) Om arbeid innenfor transportsektoren sier EF-domstolen blant annet i avsnittene 48 og 49:

”48. Accordingly, in the light of the nature of work in the international transport sector, such as that at issue in the main proceedings, the referring court must, as proposed by the Advocate General in points 93 to 96 of her Opinion, take account of all the factors which characterise the activity of the employee.

49. It must, in particular, determine in which State is situated the place from which the employee carries out his transport tasks, receives instructions concerning his tasks and organises his work, and the place where his work tools are situated. It must also determine the places where the transport is principally carried out, where

the goods are unloaded and the place to which the employee returns after completion of his tasks.”

- (18) Ankeutvalget kan ikke se annet enn at den lovforståelse lagmannsretten har lagt til grunn i nærværende sak, harmonerer med de bærende rettslige synspunktene i Koeltzsch-avgjørelsen – som altså er generelle synspunkter på lovvalget, men hvor man også har sett hen til jurisdiksjonsreglene.
- (19) Utvalget er ut fra dette kommet til at anken må forkastes.
- (20) A har krevet sakskostnader for Høyesterett, lagmannsretten og tingretten for behandlingen av avvísingskravet. Kravet på sakskostnader tas til følge. Vedrørende sakskostnadsfastsettelsen bemerkes: De sakskostnader som nå fastsettes, gjelder spørsmålet om saken skal fremmes for norsk domstol. Spørsmålet har vært gjenstand for særskilt anke, og kostnadene skal fastsettes for alle instanser, jf. tvisteloven § 20-8 annet punktum. Spørsmålet om saken skal fremmes gjelder sakens tvistegjenstand, men det er ingen avgjørelse av tvistegjenstanden. Paragraf 20-8 annet ledd – også annet ledds annet punktum – får derved anvendelse. Det var tilsiktet at denne bestemmelsen også skulle gjelde ved avgjørelser av om en sak skulle fremmes. Det vises til NOU 2001 side 936 og Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 450, som fastslo at den tidligere praksis skulle opprettholdes. Kostnadene settes samlet til 113 280 kroner, hvorav 101 500 kroner utgjør salær inklusive merverdiavgift, og 11 780 kroner utgjør utlegg.
- (21) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

1. Anken forkastes

2. I sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett betaler TUI Fly Nordic AB til A 113 280 – etthundreogtrententusentohundreogåtti - kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Ingse Stabel
(sign.)

Tore Schei
(sign.)

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Riktig utskrift: